

W UNII EUROPEJSKIEJ

Europejska Współpraca Terytorialna 2007–2013

Maciej Podemski¹

W latach 2007–2013 europejska współpraca międzynarodowa w wymiarze transgranicznym, transnarodowym i międzyregionalnym w ramach Unii Europejskiej jest realizowana jako odrębny cel polityki spójności unii, pod nazwą Europejska Współpraca Terytorialna (*European Territorial Cooperation*).

Służy ona wspieraniu, promocji i realizacji wspólnych projektów o charakterze międzynarodowym na terytorium całej Unii Europejskiej.

W latach 2007–2013 na rozwój współpracy terytorialnej przeznaczonych zostało z budżetu Unii Europejskiej (z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego) łącznie 7,75 mld euro. Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa (*European Neighbourhood and Partnership Instrument* — współpraca transgraniczna z państwami nie należącymi do Unii Europejskiej) zastąpiły przedsięwzięcia realizowane dotychczas w ramach Inicjatywy Wspólnotowej INTERREG III 2004–2006 (por. Podemski M., 2006).

Europejska Współpraca Terytorialna 2007–2013 jest wdrażana za pomocą 3 rodzajów programów operacyjnych:

- programy współpracy transgranicznej — których celem jest rozwijanie wspólnych, ponad granicznych inicjatyw lokalnych i regionalnych; zastępują one program INTERREG III A;
- programy współpracy transnarodowej — ukierunkowane na integrację terytorialną całej Unii Europejskiej poprzez wspieranie dostępności i zrównoważonego rozwoju obszarów miejskich, innowacyjność oraz ochronę środowiska naturalnego; zastępują one program INTERREG III B;
- program współpracy międzyregionalnej INTERREG IV C — umożliwia wymianę doświadczeń i najlepszych praktyk w zakresie m.in. wspierania innowacyjności i gospodarki opartej na wiedzy oraz ochronie środowiska; zastępuje on INTERREG III C.

Programy współpracy transgranicznej

Są one wdrażane w regionach usytuowanych wzdłuż wewnętrznych i niektórych zewnętrznych granic lądowych Unii Europejskiej oraz w obszarach nadmorskich, oddzielonych od siebie maksymalnie o 150 km. Mają one sprzyjać budowie wzajemnych powiązań „ponad granicami” pomiędzy samorządami lokalnymi, instytucjami edukacyjnymi, organizacjami pozarządowymi, instytucjami kultu-

ralnymi itp. Głównym ich celem jest promowanie współpracy i bezpośrednich kontaktów wspierających rozwój gospodarczy i społeczny oraz ochronę środowiska w obszarach przygranicznych.

Transgraniczne programy mają dotyczyć m.in. następujących zagadnień:

- wspieranie przedsiębiorczości, rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, turystyki, kultury oraz handlu transgranicznego;
- ochrona dóbr naturalnych i dóbr kultury oraz zapobieganie zagrożeniom naturalnym i technologicznym;
- wspieranie powiązań między obszarami miejskimi i wiejskimi;
- poprawa dostępu do sieci transportowych, informacyjnych i komunikacyjnych;
- gospodarka wodna, gospodarowanie odpadami oraz systemy energetyczne;
- rozwój i wspólne wykorzystywanie infrastruktury, w szczególności w takich dziedzinach, jak ochrona zdrowia, kultura i edukacja;
- współpraca administracyjna oraz integracja społeczności lokalnych poprzez realizację wspólnych działań dotyczących rynku pracy, promocji równouprawnienia (w tym równouprawnienia kobiet i mężczyzn), rozwoju zasobów ludzkich oraz wspierania sektora badawczo-rozwojowego.

Programy współpracy transnarodowej

Współpraca transnarodowa z udziałem Polski będzie realizowana w ramach dwóch programów Europejskiej Współpracy Terytorialnej: *Programu Regionu Morza Bałtyckiego* oraz *Programu Regionu Europy Środkowej*. Zastępują one programy współpracy transnarodowej: INTERREG III B BSR i INTERREG III B CADSES.

Program Regionu Morza Bałtyckiego obejmuje całe terytoria następujących państw członkowskich UE: Danii, Estonii, Finlandii, Łotwy, Litwy, Polski i Szwecji oraz północnych części Niemiec (Berlin, Brandenburgia, Brema, Hamburg, Meklemburgia-Pomorze Przednie, Szlezwik-Holsztyn i Dolna Saksonia — tylko region Lüneburg). Do obszaru objętego programem należą także kraje sąsiadujące: Norwegia i Białoruś (całe kraje), Rosja: Sankt Petersburg i otaczający go Okręg Leningradzki, Republika Karelii, Okręg Kaliningradu, Murmańsk, Nowogród i Psków. Dla projektów dotyczących regionu Morza Barentsa jest przewidywana współpraca z Okręgiem Archangielskim, Republiką Komi i Nienieckim Okręgiem Autonomicznym.

Najważniejszym celem strategicznym *Programu Regionu Morza Bałtyckiego* jest wsparcie zrównoważonego rozwoju, konkurencyjności terytorialnej oraz integracji

¹EuroGeoConsulting, ul. Jesionowa 36A, 05-816 Michałowice; maciej.podemski@egconsulting.com.pl

regionu Morza Bałtyckiego poprzez łączenie potencjałów uczestniczących krajów ponad ich granicami. Program posiada 4 priorytety:

- wspieranie innowacyjności; priorytet jest poświęcony innowacjom w zakresie nauk przyrodniczych i technicznych oraz wybranym innowacjom w takich branżach, jak usługi biznesowe, czy projektowanie;
- zewnętrzna i wewnętrzna dostępność regionu; chodzi o przygotowywanie i promowanie wspólnych rozwiązań w zakresie transportu oraz technologii informacyjnej i komunikacyjnej;
- Morze Bałtyckie jako wspólnota zasobów naturalnych; priorytet ten obejmuje działania mające na celu zmniejszenie ilości zanieczyszczeń w morzu i ich wpływu na środowisko morskie, zwiększenie bezpieczeństwa na morzu, a także ochronę obszarów nadbrzeżnych przed skutkami zmian klimatu;
- promowanie atrakcyjności i konkurencyjności miast i regionów; chodzi o promowanie współpracy regionów stołecznych, miast i obszarów wiejskich, zwiększając ich atrakcyjność dla mieszkańców i dla nowych inwestycji.

Program Regionu Europy Środkowej obejmuje terytoria bądź części terytoriów ośmiu państw członkowskich UE: Austrii, Czech, Niemiec (Badenię-Wirtembergię, Bawarię, Berlin, Brandenburgię, Meklemburgię-Pomorze Przednie, Saksonię, Saksonię-Anhalt i Turyngię), Węgier, Włoch (Piemont, Valle d'Aosta, Ligurię, Lombardię, Provincia Autonoma Bolzano/Bozen, Provincia Autonoma Trento, Veneto, Friuli-Wenecja Julijska i Emilia-Romagna), Polski, Słowacji i Słowenii oraz przygraniczny obszar zachodniej Ukrainy: Wołyń, Lwów, Iwano-Frankowsk, obwód Zakarpacki i Czerniowiecki.

Głównym celem programu jest wzmocnienie spójności terytorialnej, promowanie wewnętrznej integracji oraz poprawa konkurencyjności obszaru Europy Środkowej. Oznacza to zapewnienie mieszkańcom i podmiotom gospodarczym odpowiedniego dostępu do podstawowych usług, bez względu na terytorium, do którego przynależą; usunięcie barier ograniczających swobodny ruch w rozumieniu fizycznym, prawnym, społecznym, gospodarczym, a także informacyjnym; wreszcie wspieranie czynników wspomagających działalność gospodarczą, a także osiągnięcie dobrobytu gospodarczego i wysokiej jakości życia.

Program ten posiada również cztery priorytety:

- wspieranie innowacyjności na obszarze Europy Środkowej; dotyczy poprawy warunków rozwoju innowacji, ich transferu i zastosowania;
- poprawa zewnętrznej i wewnętrznej dostępności obszaru Europy Środkowej; służy ulepszeniu współdziałania systemów transportu oraz współpracy w rozwoju kompleksowego zaopatrzenia;
- odpowiedzialne korzystanie ze środowiska; chodzi tu o poprawę jakości zarządzania zasobami naturalnymi poprzez redukcję zagrożeń oraz negatywnych skutków żywiołów, bądź działalności człowieka, a także o wsparcie wykorzystywania źródeł energii odnawialnej oraz działań powodujących wzrost efektyw-

ności energetycznej;

- poprawa konkurencyjności oraz atrakcyjności miast i regionów; przede wszystkim promuje policentryczne struktury zaludnienia oraz wykorzystanie zasobów kultury, przyczyniające się do uatrakcyjnienia miast i regionów.

Program współpracy międzyregionalnej INTERREG IVC

Obejmuje on swoim zasięgiem całe terytorium Unii Europejskiej (27 państw członkowskich) oraz Norwegię i Szwajcarię. W ramach tego programu wspierane są działania zmierzające do poprawy efektywności polityki regionalnej (poprzez promowanie innowacyjności i gospodarki opartej na wiedzy), a także do lepszej ochrony środowiska i zapobiegania zagrożeniom naturalnym.

Program posiada dwa priorytety:

- dotyczy innowacyjności oraz gospodarki opartej na wiedzy, koncentrując się na kwestiach związanych z innowacyjnością, badaniami i rozwojem technologii, przedsiębiorczością oraz MŚP, społeczeństwem informacyjnym, zatrudnieniem i wzrostem kwalifikacji;
- dotyczy środowiska naturalnego oraz zapobiegania ryzyku, a w szczególności kwestii związanych z zagrożeniami naturalnymi i technologicznymi, gospodarką wodną, gospodarką odpadami, energetyką, zrównoważonym transportem, z różnorodnością biologiczną oraz z zachowaniem dziedzictwa naturalnego, kulturowego i krajobrazowego.

Ze środków programu współpracy międzyregionalnej współfinansowane będą również:

- program wymiany doświadczeń na temat rozwoju obszarów miejskich (URBACT);
- program dotyczący identyfikacji, transferu i rozpowszechniania „dobrych praktyk” w zarządzaniu programami współpracy (INTERACT II);
- program z zakresu opracowywania studiów, gromadzenia danych, obserwacji i analizy trendów rozwojowych (ESPON).

W lipcu 2006 r. Parlament Europejski i Rada Unii Europejskiej wydały rozporządzenie w sprawie powoływania europejskich ugrupowań współpracy terytorialnej (EUWT) (*European groupings of territorial cooperation EGTC*). Dotychczasowe doświadczenia wykazały bowiem, że państwa członkowskie, a w szczególności władze regionalne i lokalne, natrafiają na szereg trudności w realizacji programu Europejskiej Współpracy Terytorialnej. Powoływane EUWT mają pomóc w przezwyciężaniu tych trudności.

Tworzone EUWT wyposażone mają być w osobowość prawną, co oznacza, że będą mogły nabywać i zbywać ruchomości i nieruchomości, zatrudniać pracowników i występować jako strona w postępowaniu sądowym. Członkowie takiego ugrupowania muszą pochodzić z co najmniej dwóch państw członkowskich. Mogą to być następujące organizacje lub instytucje: państwa członkowskie, władze regionalne, władze lokalne oraz podmioty prawa publicznego ustanowione w celu zaspokajania

potrzeb ogólnospołecznych przez państwo, przez jednostki samorządu terytorialnego lub przez inne podmioty prawa publicznego. W ramach EUWT mogą podjąć współpracę także podmioty pochodzące z państw nie należących do Unii Europejskiej pod warunkiem, że pozwalają na to systemy prawne tych państw lub umowy międzynarodowe zawarte pomiędzy państwami członkowskimi a państwami trzecimi.

Do zadań Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej mogą należeć m.in.: realizacja programów w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWT) (np. jako instytucja zarządzająca lub wspólny sekretariat techniczny dla programów EWT) oraz realizacja projektów EWT współfinansowanych ze środków funduszy strukturalnych (np. projekty transgraniczne, transnarodowe, czy międzyregionalne).

Rozporządzenie z lipca 2006 r. ma charakter wiążący i bezpośrednio obowiązujący państwa członkowskie Unii Europejskiej, jednakże wprowadza ono dodatkowo obowiązek ustanawiania przez państwa członkowskie przepisów, które zapewnią skuteczne stosowanie tej wspólnotowej regulacji. W celu wypełnienia tego zobowiązania Sejm Polski przyjął 10 października 2008 r. ustawę o Europejskim Ugrupowaniu Współpracy Terytorialnej (EUWT). Obecnie projekt ten skierowany został do Senatu.

Źródła:

Podemski M., 2006, *INTERREG — program rozwoju regionalnego Unii Europejskiej*, *Przegl. Geol.*, nr 5, 369-371, Warszawa.

<http://www.interreg.gov.pl/20072013/EWT>

Program Regionu Morza Bałtyckiego 2007–2013, Program w ramach celu Europejska Współpraca Terytorialna oraz Europejskiego Instrumentu Sąsiedztwa i Partnerstwa, Końcowa zatwierdzona wersja z 21 grudnia 2007, 130 s.

Europejska Współpraca Terytorialna 2007–2013, Europa Środkowa, Program Operacyjny, (wersja zatwierdzona przez Komisję Europejską 3 grudnia 2007 r.), 102 s.

Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego na lata 2007-2013, Cel 3: Europejska współpraca terytorialna, Program Współpracy Międzyregionalnej (INTERREG IVC) wspierający inicjatywę Komisji Europejskiej "Regiony na rzecz zmian gospodarczych" CCI 2007CB163PO046, Program Operacyjny, 26 lipca 2007, *Polska wersja językowa (oryginał w języku angielskim)*, 106 s.

Rozporządzenie (WE) nr 1082/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie europejskiego ugrupowania współpracy terytorialnej (EUWT), *Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej* z 31.7.2006, L 210/19–24.